

стимулисаним религиозним, друштвеним или психилошким нагоном и отварају простор за сваку будућу уметничку форму која се фокусира на *израз*: апстрактну уметност, кубизам, дадаизам, футуризам, надреализам, итд.), што чињеницом да управо на тим темељима представљају учеснике веома важног естетичког спора: питања о *експресионизму*. Сукоб Блоха и Лукача око експресионизма 1938. године представља једну од најилустративнијих епизода савремене немачке мисли. Парадоксално, током периода интензивне филозофске сарадње у Хајделбергу (1912-1914) управо је Блох мотивисао Лукача да темељније студира Хегелову филозофију, док је Лукач усмерио Блоха према хришћанском мистицизму и делима Кјеркегора и Достојевског. Кључни проблем расправе о односу између експресионистичке уметности и друштвене стварности није лак за одређење и арбитражање. Блох се својом одбраном експресионизма није директно супротставио естетичким тезама које је Лукач отворено изнео. Заобилазећи Лукачеву идеју према којој је права улога уметности да прикаже објективну стварност, и то снажним и јасним делима из којих су искључене све хетерогене различитости, а посебно концептуалне тезе, Блох инсистира на историјској аутентичности искуства које лежи у основи експресионизма. На основу тога Блох заправо оставља простор да га Лукач подсети да никакав субјективни утисак фрагментације није теоријски утемељен, те да експресионизам погрешно представља праву природу друштвене целовитости, па је као такав недостатан. Лукачев основни аргумент против експресионизма лежи у оцени да његова фрагментарна, апстрактна и не-миметичка форма не успева да досегне тоталитет друштвене структуре, већ се фокусира на ауторова осећања. Питање и наслеђе проблема експресионизма, међутим, није се решило ни до данас, јер заправо његове последице нису ни почеле да бивају тематизоване, наводи се у зборнику *Естетика и политика*. Када је реч о посебним освртима на Хегелову естетику, треба указати на Лукачев став да она *полаже темеље научној естетици*, те да „филозофска универзалност Хегелова концепта и систематска синтеза његове естетике остају стални модел опћег приказа сваке естетике“. Испитујући Хегелов однос конкретног и апстрактног, Лукач се осврће и на Канта и на Шелинга, утврђујући да се Кантове границе, које поставља критичка филозофија, могу уочити у друштвено-економској стварности. - Џејмсон, Ф., *Марксизам и форма*. За разлику од Блоховог *милитантног оптимизма*, Лукач се труди да изрази *презвенији* став и поглед на значај Хегелове естетике.